

De fergeten landskapsparken fan St.-Anne

Deel 5 (slot)

JAN KEIZER

Inlaiding
In de forige publikasy 5, deel 1, konnten jim leze dat ‘t aarmhuus de Vlaswiek in 1908 met prachtige Ingelse parktún reäliiseerd is. De Vlaswiek-tún kin beskoud worre as een fan de leste reälisasys binnen de promininte 19de eeuwe filla-en túnkultuur op ‘t Bildt. Deuze fillakultuur is ok onderdeel fan de Landschapsbiografie Waadhoeke, maar deuze fergeten túnarsjitektuur ontbreekt derin folledig. Met deuze publikasys wiis ik op de besonderhyd fan deuze 19de eeuwe túnarsjitektuur op ‘t Bildt. In dut ferfolgdeel nim ik jim met na de oorsprong en hoe’t ‘t de Vlaswiek-tún fergaan is.

Parktún fan de Vlaswiek
D'r binne sterke anwizings foor betrokkenhyd fan túnarsjitekt Gerrit Vlaskamp en syn omkesêger Gabe Westra. Westra foerde feul fan Vlaskamps werk út en nam syn werk na 1906 hendlal fan him over. Gemeente-arsjitekt Jan Winters had syn ontwerp en begroating foor ‘t gebou halfweg 1906 al indiend en ‘t is annimlik dat foor de faststelling fan de begroating doe ok de ontwerptekening fan de tún klaar weest het. Vlaskamp fersturf in juny 1906 maar kin in theory de ontwerper fan de Vlaswiek-tún weze. ‘t Sou dan Vlaskamps lêste ontwerp weze motte. Winters en Vlaskamp waren kunde want in 1883 waar Winters met syn húshouwing na syn nije filla op ‘t Oasteand ferhuusd (Van Harenstraat 46), en gaf Vlaskamp in 1887 de opdracht ‘n Ingelse landskapstún achter syn filla anlêge te laten. Deuze “pronk” túnnen waren ‘n statussimboal.

Coopersburg Akkrum

Coopersburg Akkrum
Eerder, in 1900, waar in Akkrum ‘t fergelikber aarmhuus met de naam Coopersburg boud, ontwurpen deur de gemeentearsjitekt (F. Hoekstra). De arsjitekt fan de Ingelse landskaplike parktún fan Coopersburg waar Gabe Westra. Doe’t de stichting fan dut aarmhuus in 1981 opheven worde, sâg de gemeente de weerde fan ‘t gebou met tún en nam die fan 1983 ôf an in beheer. Dut aarmhuus met oorspronkelijke tún bestaan der deur baide nag.

Ferdwenen Vlaswiektún
Spitiggenog kinne wij dat niet sêge fan de Vlaswiek-tún want in 1970 worde achter en an de Vlaswiek ‘n groat fersorgingshuus boud. Om dut nije gebou hine most ‘n nije indeling foor toegangswegen en groen maakt worre. De ouwe tún sneuvelde in dut geweld. Genadeloas worde de tún foor de ouwe Vlaswiek in dut nije inrichtingsplan metnommen wat d'r in rissulteerde dat alles in ‘n selde nije styl brocht worde. De kwekerij der’t Vlaskamp ooit syn bestellings plaatste ontwerp deuze nije tún: de Firma Bosgra.

Bra spitig want in 1984 foldeed ‘t ouwe gebou út 1908 al niet meer an de wetlike foorwaarden foor ouwerensorg. In 1984 kwam de “ouwe” Vlaswiek leeg te staan. Omdat ‘t bestuur fan de (nije) Vlaswiek niet wist wat se met ‘t ouwe gebou an mosten, worde sels overwogen om ‘t gebou maar slope te laten. De gemeente foelde hendlal niks foor sloop fan dut karakteristieke gebou. Burgemeester Rombout had in 1983 al kontakt met Woningstichting Noordwest Friesland opnommen en na ‘n haalberhydsondersoek noemde de weuningstichting as punt 1, dat ‘t ‘karakteristieke gebou moet blijven bestaan’ en dat binnen dat perspektyf 29 weun-eenheden kreëerd worre souwen. Utaindlik worde dat tot 15 werombrocht.

De reälisasykosten foor ‘t arsjitektenbero Hay-

Ansichtkaart fan de Vlaswiek omstreeks 1920

De Vlaswiek met de karakteristieke Ingelse landskaptún op de oudste luchtfoto fan St.-Anne, 1929 (publikasyrecht Kadaster Apeldoorn)

kens-Jansma-Kremer kwammen út op 1.120.000 gulden en in 1985 worde de ferboude Vlaswiek opleverd.

Toekomst Vlaswiek
At je nou de ferhuur-adfertúnsys foor de Vlaswiek leze dan wort nadruklik angeven dat ‘er geen woningverbeteringen zullen plaatsvinden, wel onderhoud’. Dan komt de fraag op: wat sil d'r straks met de Vlaswiek gebeure?

Ondanks de waarde-faststelling deur de gemeente ‘t Bildt in 1983, is ‘t gebou nooit as gemeentlik monumintaal gebou anmurken. Faitlik is ‘t dus onbeskermd. Myn adfys an de gemeente Waddenhoek is, om de Vlaswiek mét omringende tún op te nimmen as gemeentlik monumint. Foor de toekomst is myn adfys an Wonen Noordwest Friesland om in overlêg met bijgelyks de gemeente, Plaatslik Belang en historise ferenings, ‘n passende, nije infulling an de Vlaswiek te geven.

Ik hoor dat d'r wel ferlet is fan ‘n hoffy met ‘n selsstandige weunform met 55+ apparteminten/weunings, der’t mînsen binnen ‘n gemeenskapsform weune kinne. Herstel fan (‘n deel fan) de ooit soa prachtige Ingelse landskapstún sou goed op deuze weunform, as gemeenskapstún, anslútte kinne en St.-Anne met op ‘e kaart sette.

Eandsybeslút
De Vlaswiektún út 1908 en ‘t plantsoen an de Kempenaerstraat (1937) bin de twee leste parken die’t op ‘t Bildt in de Ingelse landskapsapstyl anlaid binne. As spreekwoordelike naweeën behore deuze parktúnnen/lokasys tot de besondere 19de eeuwe landskapsarsjitektuur fan ‘t Bildt.

‘t Is nag niet dúdlik wat de oorsprong fan de naam Vlaswiek is. Ferwiist de naam na ‘n bundeltsy innander draaid flas, wat froeger brûkt worde as pit fan ‘n oalylamp en fan út bibels perspektyf as simboal foor ewig leven staat? Of ferwiist deu-

Luchtfoto fan de Vlaswiek út 1980

ze naam meskien na Gerrit Vlaskamp, as leste eerbetoan?

Gerrit Vlaskamp het op ‘t Bildt, met name foor rike boeren en andere notabelen, ferskaidene parktúnnen op ‘t Bildt anlaiin. In St.-Anne, an ‘e Van Harenstraat, bin ant nou toe fier Ingelse túnnen befestigd(achter nummers 24, 31, 46 en 47). Ok is Vlaskamp in 1869 inskakeld bij de realisasy fan ‘t algemeen begraafplak in St.-Anne (en fermoedlik ok die fan St.-Jabik en Froubuurt/Ouwe-Syl). Al deuze lokasys staan niet op himsels maar bin prominint onderdeel fan ‘t immaterieel en materieel groen erfgoed fan St.-Anne, ‘t Bildt en de nije gemeente.

Foor de Werkgroep Plantsoen St.-Anne is ‘t útbeelden fan dut “fergeten” groene erfgoed in meest brede sin ‘n belangryk útgangspunt. Sij bin doende om ‘t fan oorsprong historise park an de Kempenaerstraat te herstellen/restaureren en derin deuze besondere fillakultuur-en tunarsjitektuur levend te houwen. ‘t Sou mooi weze at de Vlaswiek-tún ooit in dut kielzog folgt.

‘t Ferfolg fan deuze sery sil gaan over de Ingelse landskaptúnnen achter ‘t foormalige Van Haren-slot út 1780, die bij ‘t Stadhouderlik jachtslot in ‘t Bosch en ‘t hôf fan St.-Anne.

Een fan de leste foto's fan de landskapstún foor de Vlaswiek fan om 1965 hine